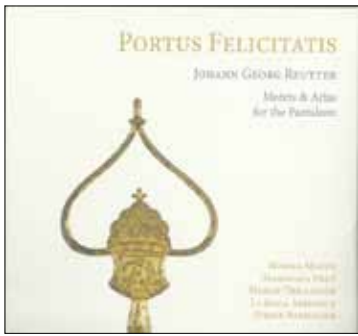

CD KLASSIEK

In dienst van Mie Trees
Johann Georg Reutter

De componist Reutter? Nooit van gehoord. Tot het Belgische label Ramée deze cd uitbracht, was Oostenrijker Johann Georg Reutter junior (1708-1772) ook voor ondergetekende volstrekt onbekend. Hij blijkt halfweg de achttiende eeuw in de hoofdstad Wenen veertig jaar lang een belangrijke rol gespeeld te hebben. Kerkmuziek was zijn handelsmerk, maar ook in de opera was deze Reutter thuis. Aartshertogin Maria Theresia was dol op de werken van haar hofcomponist, die in 1769 de toptitel van *Kaiserlicher Hofkapellmeister* mocht hanteren.

Reutter kreeg in Italië zijn opleiding. Van Antonio Caldara nam hij de belangstelling over voor een instrumentengroep die onder een veelheid van namen en formaten bekend staat: salterio of psalterium, dulcimer, hakkebord. Maar altijd gaat het om een klankbord dat bespannen is met veel snaren, die meestal betokkeld of beklepeld worden.

Johann Georg Reutter zette de verfijnde en chromatische klanken van de pantaleone, het hak-

kebord met meer dan negentig snaren, in bij het begeleiden van zangpassages. Op deze cd worden vier sopraanaria's op die wijze duidelijk ondersteund. Ook het mooie *Pizzicato* doet de mogelijkheden van dit vergeten instrument prima uitkomen.

Overigens geeft Reutter ook nog een plaatsje aan de basluit. Die zeldzame instrumentatie is op zich al bijzonder en een uitstekend verkoopargument. De cd is echter geen rariteitenkabinet, maar blijkt een uitstekende inleiding tot een componist die leefde op de grens van de barok en de klassieke periode.

Reutter was zelfs de ontdekker van Josef Haydn en gaf hem een kans als koorknaap. Een middelmatig componist was hij beslist niet. De aria's en motetten die door sopraan Monika Mauch en alt Stanislava Jirku worden uitgevoerd, bewijzen perfect dat zijn muziek het niet moet hebben van lange uithalen of zwaar aangezette vibrato's, maar door ingehoudenheid en verfijning helemaal tot haar recht komt.

Een heuse herontdekking is dit, die ons het beste doet verhoopen voor de toekomst wanneer de rest van Reutters composities ontgonnen zullen worden. (JC)

Johann Georg Reutter, *Portus Felicitatis, Motets and Aria's for the Pantaleon*, door Monika Mauch (sopraan) en La Gioia Armonica onder leiding van Jürgen Banholzer, Ramée, RAM 1302, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

Oud in het nieuw
Carl Orff

Carmina Burana van Carl Orff (1895-1982) uit 1937 is een van de populairste stukken klassieke muziek uit de twintigste eeuw, maar ook een van de vreemdste. Orff selecteerde in 1935 een aantal liederen uit de middeleeuwse wereldlijke liedbundel *Carmina Burana* en componeerde er zijn muziek bij. De liederen uit de twaalfde eeuw, vaak over drank en vrouwen, werden bewaard in een handschrift van de Beierse abdij Beuern. Enkele van die gedichten hadden primitieve muzikale notities meegekregen.

Voor de monumentale koorpartijen die Orff componeerde,

werden snel populair, mede omdat Orff de polyfonie vermijdt. Het werk werd al honderden keren opgenomen. Nu wagen Jos van Immerseel, Anima Aeterna, de Schola Cantorum Cantate Domino en het Collegium Vocale zich aan het meesterwerk. Een dreamteam, zeg maar.

Zo eigengereid als Carl Orff was, zo eigenzinnig is ook Van Immerseel. Orff koos ervoor om de slaginstrumenten en de blazers een hoofdrol te geven. Dat hoor je goed in deze opname. De Vlaamse dirigent en muzikant kiest bewust voor instrumenten of een stijl van instrumenten uit het vooroorlogse Duitsland om de klankkleur van toen correct te kunnen weergeven. (EDS)

Carl Orff, *Carmina Burana*, door Anima Aeterna Brugge & Collegium Vocale Gent onder leiding van Jos van Immerseel, Zig-Zag Territoires, ZZT353, 22,50 euro.

BOEK GELOOF

Aartsbisschop in vorm
Vermeersch & Léonard

In *De ketter en de kerkvorst* op LCanvas gaan filosoof Etienne Vermeersch en aartsbisschop André-Joseph Léonard met elkaar in debat. *Knack*-redacteur Joël De Ceulaer praatte drie volle dagen met beide levensbeschouwelijke tenoren. Dat resulteerde in een bijwijlen bevreemdende driedelige televisie-uitzending (bij-

voorbeeld wanneer de twee oudere heren samen luisteren naar Bach en Mozart) en een gelijknamig boek met de integrale gesprekken.

Het gesprek verloopt soms grappig, waarbij de aartsbisschop zich een goedmoedig mens toont met veel begrip, ook voor de ongelovige medemens, en de vrijzinnige Vermeersch soms verkrampt overkomt. In het gesprek komen vanzelfsprekend 'heikele' thema's ter sprake zoals homoseksualiteit, contractie en God en het lijden.

Uiteindelijk wordt er toch wel diep gegraven en tonen beiden zich de beroepsfilosofen die ze in wezen zijn. Je moet je niet bij de realiteit neerleggen, menen beide denkers. De aartsbisschop verwoordt dat sterk: „Als ik zou geloven dat dit de wereld is die God heeft gewild, dan zou ik nog liever atheïst zijn. Mijn geloof in een scheppende God blijft enkel overeind omdat ik redenen heb om te geloven dat deze wereld

niet het laatste woord is, en zelfs niet het eerste, van de schepping.”

Het is ook een eerlijk boek. Mgr. Léonard getuigt: „Het is niet vanzelfsprekend om in God te geloven, en in Jezus, en in de verrijzenis, maar het is een geweldige uitdaging je af te vragen of je je leven niet op een illusie hebt gebouwd. En wat me dus troost brengt, is de figuur van Jezus, zo complex en tegelijk zo simpel.” (EDS)

Etienne Vermeersch & André Léonard, *De ketter en de kerkvorst. In gesprek met Joël De Ceulaer*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2014, 220 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 8542 518 2.

BOEK ROYALTY

Het geheim van Fabiola
Balfort & De Voogt

Nauwelijks was het stoffelijke overschot van koningin Fabiola bijgezet in de crypte van Laken, of er rolde een royaltybiografie van de persen. Auteurs van dit huldeboek zijn Brigitte Balfort, hofreporter van

de commerciële zender VTM, en freelancejournalist Joris de Voogt. Ze borstelen een sympathiek portret van de overleden koningin-weduwe en stellen, zoals de meeste commentatoren bij haar dood deden, het beeld van de hyperreligieuze Spaanse tante bij. Koningin Fabiola combineerde een vurig temparement met veel levensvreugde en een grote sociale bewogenheid.

De auteurs gaan ook in op het controversiële boek van kardinaal Suenens uit 1995, waarin die openbaart dat hij en de Ierse Veronica O'Brien huwelijksmakelaars waren voor Boudewijn en Fabiola. Laatstgenoemde was allerminst opgetogen over het boek. „Ik heb ook mijn verhaal”, zou ze meermaals hebben gezegd. Wat dat inhoudt, is moeilijk te reconstrueren. De auteurs

laten uitschijnen dat Fabiola wellicht lang twijfelde om Boudewijn haar jawoord te geven.

De slotbladzijden, over Fabiola's laatste levensjaren, zijn bijzonder ontroerend. Zoals we al uit de kranten konden leren, was haar parochiekerk in Laken een geliefde plek geworden. (EDS)

Brigitte Balfort & Joris de Voogt, *Koningin Fabiola. Het eeuwige meisje. 1928-2014*, Van Halewyck, Leuven, 2014, 188 blz., 19,95 euro, ISBN 978 94 6131 371 3.

BOEK GESCHIEDENIS

'Wat als' in geschiedenis
Diverse historici

In de Engelstalige wereld is 'tegenfeitelijke geschiedschrijving' al langer een hit. Centraal staat daarbij de vraag: „Wat als?” Aangezien het verloop van de geschiedenis berust op toevalligheden zou een andere wending alles hebben kunnen wijzigen. Wat als bijvoorbeeld in 1585 Antwerpen niet was gevallen? Of wat als Willem I – die van 1830 – in 1828 bij een aanslag om het leven was gekomen? Het resultaat van die denkoefening is niet zomaar fictie, maar een afwegen van historische feiten.

Dit boek is de eerste academische tegenfeitelijke geschiedenis

van België, samengesteld door een jeugdige generatie historici. Hoe reëel de verzonden geschiedenis is, toont wellicht de bijdrage van Bruno De Wever en Koen Aerts, die nagaan wat er in België zou zijn gebeurd indien Hitler eind mei 1940 zijn leger niet een tijdlang had doen halt houden, waardoor de Britten bij Duinkerken konden terugtrekken. Was het Britse leger vernietigd, dan waren er vredesonderhandelingen gestart, menen de auteurs.

Ze fantaseren verder. Leopold III zou in juni 1940 een door hem gewenst autoritair bewind hebben geïnstalleerd, mét goedkeuring van de bevolking. De historici denken daarover na, noemen de namen van de leden van dat bewind, maar besluiten ook dat Hitler uiteindelijk in 1941, na de Duitse inval in de Sovjet-Unie op 22 juni 1941, België alsnog zou hebben bezet en Leopold III als krijgsgevangene hebben weggevoerd.

Tien tegenfeitelijke denkspites worden geconstrueerd. Te vermelden is de vreemde poging van de Gentse historica Gita Deneckere, die zich afvraagt wat de gevolgen waren geweest indien er zich tijdens de Schoolstrijd van 1879-1884 een groot

schandaal van kindermisbruik door geestelijken zou hebben voorgedaan. Zou het publiek zich dan afgewend hebben van het alom verspreide katholieke onderwijs? De wending van het verhaal is bizar. De historica moest niets verzinnen. Er deed zich immers zo'n schandaal voor. In 1881 kwam er een zaak aan het licht waarbij 23 broeders uit Ronse voor het gerecht werden gedaagd wegens seksueel misbruik van tientallen jongens. Deneckere citeert uit de bewaarde processtukken, maar de ophefmakende zaak verhinderde niet dat de katholieken de schoolstrijd wonnen. (EDS)

Maarten Vanginderachter, *Het land dat nooit was. Een tegenfeitelijke geschiedenis van België*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2014, 382 blz., 24,95 euro, ISBN 978 90 8542 544 1.